

kuid oskab õpilasi hoida vältimaks traumasid, sealhulgas nn väsimuse ja ületöötamisega seotuid; ta ei pärsi oma märkuste ja sõnadega õpilaste tahet õppida jne).

Minu läbi viidud ankeetküsitluse põhjal selgus, et vastanud peavad valu, ülekoormustraumasid ja veriseid varbaid normaalseteks ja erialaga kaasnevateks nähtudeks (anonüümne ankeetküsitlus 2009). Valuga (nii kehalise kui ka hingevaluga) ei pea harjuma.

Kui väljapoolsus puusaliigestest ja varbasirutus on kaasasündinud omadused, mille vastuvõtukomisjon ka ära fikseerib, siis proportsioonid ja haprus lapseas ei tähenda, et lõpuklassides on need säilinud. Õpiaeg hõlmab ka ju teismeiga ja kehamuutused selles eas kuuluvad normaalse arengu juurde. Vestlusest ühe Eestis tunnustatud varieteeartistiga, kes on lõpetanud Tallinna balletikooli, sain lisakinnitust ankeetküsitluse vastustele: kilode lisandumine puberteedieas ei ole balletikoolis soovitatav (anonüümne vestlus 2008). Õpilasel võib puberteedieale loomulik ja balletile ebasobilik keha muutumine ja tüsenemine tekitada stressi. Kehakaalu tõusuga kaasnevat õpetajate halvustavat suhtumist olen ise kogunud 1970-ndate alguses. Jah, juba Noverre määratles, milline peab olema klassikaline tantsija, ja ülekaalulisuse võimalikkust ta ei maininud...

Balletikoolide õpetajad peavad ülekaalulisuse teemat tingimata puudutama – kasvava õpilase keha ei võta treeningprotsessis lisakilosid tagasi-löökideta kanda, traumade võimalus suureneb ja õpilase edasine areng on küsitav. Kui kaal ei luba aga tehniliselt areneda, tuleb koolist lahkuda. Ka meie balletikoolides on teada juhud, kus lahkumise vältimiseks on õpilased hakanud end näljutama.

Õpetaja peab lisakilodest rääkima delikaatselt ja teadmise, et keha areng ning muutused (sh tüsenemine) selles eas on normaalsed. Esikohal võiks olla õpilane, mitte klassikaline ballett ja lahendusi peab otsima asjale just nii lähenedes.

Ankeetvastuses märgiti põhjuseid,

visata (2); koolist oli ära pidanud minema vastanute lähedane sõbratar või sõber (3).

Valudest märgiti peavalu (2), lihasvalu (4), seljavalu (1) „lihtsalt“ traumasid või ületöötamisest tekkinud valu (2).

Nüüd on Tallinna balletikooli direktor priimabaleriin Kaie Kõrb. Ta on aastaid tagasi intervjuus öelnud: „Kui vaatad neid pisikesi balletikooli lapsi, kes ka Estonias kaasa teevad, siis neil silmad säravad ja nad on hupi täis. Aga ilmselt toimub mingi murang ja vanemates klassides vaimustus ja andumus kaob. /.../ Miks need särasilmad kustuvad?“

Võib oletada, et särasilmad kustuvad, sest lapsed omavad lootust olla balletilava Tuhkatriinud ja printsid, aga õppetöö käigus selgub, et neist tulevad rüh-

miks on õpilastel tulnud koolist ära minna: kaaluprobleemid (üks jaatav vastus), klassikalisele balletile mittevastavad eeldused (4), väljapoolsuse puudulikkus (2); mittesobilikud proportsioonid (1). Mõni kasvab balleti jaoks liiga pikaks, teine jääb liiga lühikeseks. Sõbra koolist väljalangemine tekitab stressi nii jääjale kui minejale.

Tähtsaim füüsiline eeldus on väljapoolsus puusaliigestest. Kui õpilasel seda ei piisa, ei ole võimalik sooritada harjutusi klassikalise balleti nõuetele vastavalt. Jällegi peab õpilane lahkuma. Kui teada aga, et nt väljapoolsus puusaliigestest on suures osas kaasasündinud, peaks olema võimalik juba vastuvõtukatsetel puudujääki täheleda ja õpilast kooli vastu mitte võtta. Lapse pettumine oleks väiksem võrreldes tõdemusega paari aasta pärast, et ta ikkagi ei sobi balletikooli.

Kui näitlejad, ooperilauljad, pianistid omandavad eriala kõrgkoolis, siis balletiartistiks õppimise aeg möödub ennekõike lapse- ja teismeeas. Balletikoolist lahkujad on lapsed või teismelised. Arvan, et koolist lahkuma pidanud ja läbi raskuste kooli lõpetanud teavad senini ainult ise, mida on neil tulnud üle elada.

SÄRASILMADE KUSTUMINE

2009. aasta septembris viisin läbi väikesemahulise ankeetküsitluse. Vastasid neli 2009. aastal Tallinna balletikooli lõpetanud neidu, kellest ükski ei saanud tööd Eesti balletiteatris. Küsimustikus oli 28 küsimust etteantud vastusevariantidega ja võimalusega lisada oma arvamus.

Vastustest saadud teave tegi murelikuks. Unehäireid esines kõigil vastanutele; valu peeti balletiõpingutega kaasnevaks normaalseks nähuks (neli jaatavat vastust); valu olid tundnud kõik vastanud; veriseid varbaid peeti erialaga kaasnevaks nähuks (3); õpetajal kaasnes hirm, et nad ei saa hakkama ja neid võidakse koolist välja

teha kehaliselt ja emotsionaalselt nii rasket tööd, kui seda on klassikalise tantsu õppimine.

Balletikoolides läheb õpilaste põhitähelepanu erialale – klassikalisele balletile. Selle õppimine peab õpilase jaoks olema nii turvaline, kui vähegi võimalik. Õpilastel peab olema väga palju tahet, et füüsilise ja vaimse koormuse, füüsiliste traumade ja hingevalu juures oma eesmärgi suunas minna. Õpetajate tarkus, delikaatus, headus ja armastus annavad jõudu vastu pidada.

VALUGA EI PEA LEPPIMA

Rahvasuu ütleb, et igaüks on oma õnne sepp. Kas ikka on? Õpetajad peavad endale aru andma, et noorte psühhofüüsiline tervis on suuresti nende kätes. Tantsu õpetamises ja õppimises läheb aastaid, enne kui õpilane täpselt aru saab, suudab ja omandab. Soovitud tulemuseni jõuab ta ainult siis, kui on aru saanud, sest